

Dopady ekonomické recese na stavební společnosti

Dlouhodobé výhledy na vývoj českého stavebního trhu nejsou zatím příznivé a otázkou zůstává, jak intenzivně se bude krize vyvíjet. Redakce na toto téma oslovila Ing. Filipa Bušinu, MBA, absolventa několika zahraničních konferencí a příspěvatele do odborných publikací na téma veřejných zakázek.

Pane Bušino, vzhledem ke stávající situaci na stavebním trhu by mě velice zajímalo, jak se Vy osobně momentálně díváte na stavební sektor a kde shledáváte ty nejzávažnější pochybení, potažmo jakou nápravu pro jejich odstranění byste volil?

Odpovědět jednou větou není dost dobře možné. Stavební sektor dlouhá léta sloužil jako dojná kráva* a navíc si většina stavebních podniků žila nad své poměry, i když na to neměla. Momentálně se sešlo několik limitujících prvků, které vytvářejí dohromady komplexní tlak na celý stavební sektor, který se s tím do budoucna bude muset i přes jisté bolesti vyrovnat.

Které limitující prvky máte na mysli?

No tak především je to tvrdý propad ekonomiky, dále surové snížení finančního budgetu u vypisovaných veřejných zakázek pro stavební práce, nedostatečná kvalifikace jednotlivých osob v řídicích funkcích s poměrně výraznou fluktuací a v neposlední řadě nekvalitní novela zákona o veřejných zakázkách.

Propad ekonomiky a snížení finančního budgetu u vypisovaných veřejných zakázek pro stavební práce jde ruku v ruce, nemyslíte?

Ano, samozřejmě že jde. Ale to, že v době propadu ekonomiky začnu za každou cenu šetřit na investicích do stavebnictví, které mi opačně v případě jejich vpuštění do ekonomiky, zaručují oživení celého hospodářského cyklu je krátkozraké. Navíc, osobně se domnívám, že nejvyšším účelem peněz je jejich neustálý cyklický průběh. Peníze jsou od toho, aby vytvářeli peníze a ne aby tvořili jistotní polštář pro budoucí období.

Zmínil jste nedostatečnou kvalifikaci u jednotlivých osob v řídicích funkcích s poměrně výraznou fluktuací, koho tím máte na mysli?

Nejde o to, koho tím mám na

mysli. Každý ať si udělá obrázek sám. To, na co narážím, je neustálé nabourávání potřebného sofistikovaného systému ve stavebnictví, který vyžaduje značnou přípravu a jisté postupy, které nelze nijak urychlit. Nemá smysl, abych zde rozebíral jednotlivé před-přípravné postupy od výkupu pozemků, změny územních plánů, projekce, soutěže a realizace, které leckdy trvají více než jedno volební období. To, co je skutečně velice důležité, je stálost směru a ne jeho neustálé změny. Ostatně právě v návaznosti na tyto změny jsem měl především na mysli výše uvedenou fluktuaci. Vezmeme-li si, že za poslední čtyři roky, tedy v souhrnu jednoho volebního období se ve funkci ministra dopravy, vystřídal šest ministrů a společně s nimi i jednotliví náměstci, ředitelé odborů, a další, pak nemůže být o stálosti směru ani řeč.

A k té kvalifikaci?

Po panu ministři přece nikdo nechce, aby byl odborník v dané problematice, neboť on má být především politik. To, co je jeho povinnost, je obklopit se lidmi znalými dané problematiky a nikoliv lidmi loajálními ale nezalými – obzvláště ve stavebnictví. Náměstci ministra, ředitelé odborů, ředitelé jednotlivých příspěvkových organizací, by zcela jednoznačně měli být lidé kvalifikovaní a prověřeni, tak aby měli vůči svému okolí profesní respekt a byli čitelní.

Dále jste zmínil nekvalitní novelu zákona o veřejných zakázkách. Co si pod tím máme představit?

Jde o to, že nový zákon, tak jak začal platit od 1. dubna 2012, nechrání a neohraničuje teritorium veřejných zakázek před pofer-

ními uchazeči a účelovými nabídkami. Naopak, na základě tzv. transparentnosti a zprůhlednění všeho všem se zahazují zaběhnuté a osvědčené modely, a narychlo se vytvářejí modely nové, o kterých často všichni už od samého počátku pochybují a schvalují je pouze z důvodu veřejné poptávky. Poté se z toho stává paskvil, který se v praxi neosvědčí, a je zapotřebí ho buď novelizovat, nebo vypustit.

Mohl byste uvést jednotlivé příklady?

Jako příklad mohu uvést rok 2010 a téměř hystericky vyvolanou agresí vůči jednotlivým obchodním společnostem, které se ucházely ve veřejných soutěžích o veřejné zakázky za předpokladu, že byla zřetelná jejich vlastnická struktura. To, co následovalo, už všichni víme. Jednotlivé společnosti složitými mechanismy a za určité finanční náklady zprůhledňovaly své vlastníky, tak aby v závěru došlo na konstatování, že celá tato hurá akce je k ničemu, neboť podle Evropské směrnice se společnosti s neprůhlednou vlastnickou strukturou o veřejné zakázky ucházet mohou.

Pokud hovoříme o stávajícím zákonu o veřejných zakázkách, který začal platit od 1. dubna 2012, tak se domnívám, že je zásadním způsobem narušena ochrana zadavatele ve smyslu prokazování ekonomických a technických parametrů od uchazeče, které dříve do jisté míry garantovaly jeho způsobilost, kvalitu a ekonomické zdraví. Dále se pak domnívám, že není vyřešena otázka dumpingových cen, které mohou do budoucna zásadním způsobem ohrozit konkurenceschopnost a integritu všech sta-

vebních společností v České republice.

To jsou poměrně značná obvinění, jakou byste tedy volil nápravu?

To není o tom, jakou bych volil nápravu já, je to především o nedostatečně hlasitě hájeném stavebním lobby v České republice ze strany vedení svazu podnikatelů ve stavebnictví ČR.

Ať už se bavíme o snižování finančního objemu u vypisovaných veřejných zakázek nebo o změně zákona o veřejných zakázkách pro stavební práce, neznamenal jsem z jejich strany nějaký výrazný dialog na toto téma. Zde samozřejmě nemám na mysli jednotlivá setkání lídrů českého stavebnictví nebo jiné podobné akce, které mají zcela jistě své opodstatnění, avšak ve zcela jiné rovině než mám na mysli já.

A kterou rovinu máte na mysli?

Od tohoto svazu očekávám hájení a zasazování se o lepší podmínky pro stavební sektor, očekávám jednotlivé publikace v renomovaných časopisech, kde se bude poukazovat na jednotlivé nedostatky. Očekávám, že uvidím jejich představitele v Hyde parku na programu ČT24, v Otázkách Václava Moravce a v jiných médiích. Čekám, že budou předkládat jednotlivým poslancům pozměňovací návrhy, např. k již schválenému zákonu o veřejných zakázkách, kde budou varovat před potencionálními riziky. A samozřejmě očekávám, že když se vyřkne jméno jejich představitele, tak každý bude vědět, kdo to je a čí zájmy hájí.

Nezlobte se, ale neumím si úplně představit, jak by jednotliví představitelé tohoto svazu mohli všechny tyto činnosti zvládnout. Nemyslíte, že je to trochu nad schopnosti kohokoli v podobné pozici?

Ne, jak jsem již zmínil, oni jsou reprezentanti stavebních podni-

ků v ČR, a tudíž mají povinnost za ně lobbovat. Pokud mi podsouváte, že pro splnění všeho, co jsem uvedl je zapotřebí zkonsolidování finančních prostředků směrem k médiím, tak vám garantuji, že takřka většina stavebních společností tyto finanční prostředky za tímto účelem ráda poskytne.

Dobře, posuňme se o kousek dál. Na začátku našeho rozhovoru jste řekl, že stavební sektor sloužil dlouhá léta jako dojná kráva, a také že si některé stavební podniky žily nad své poměry, i když na to neměly. Jak jste to myslel?

Není tajemstvím, že v tzv. tlustých létech, kdy stavební sektor procházel expanzí a nikdo neřešil možnou nouzi o budoucí obchodní příležitosti, procházel sektor stavebnictví ještě jednou expanzí, tzv. boomem nových stavebních společností. Bylo to zapříčiněno především odklonem řízených subdodávek z velkých podniků, kdy si jednotliví zaměstnanci začali myslet, že se mohou postavit na vlastní nohy. Po jisté době, kdy měli již jistotu dlouhodobého výhledu a zasmulvněnosti, začali se osamostatňovat. Nyní, kdy je práce minimum a pro jakoukoli výhru ve veřejné soutěži musíte jít o 30% až 40% pod předpokládanou hodnotu veřejné zakázky, je pro tyto subjekty velice obtížné plnit své závazky, což znamená, že je čeká krušné období.

Dále se domnívám, že spousta stavebních společností dříve nebdala na personální politiku a spíš jí podceňovala, což se samozřejmě odráželo především v následné rentabilitě ekonomik jednotlivých podniků.

Jaké očekáváte dopady na stavební trh, při zachování současného stavu?

Mám-li predikovat budoucí vývoj ve stavebnictví, tak se zcela jednoznačně domnívám že, při zachování stávajícího zákona o veřejných zakázkách, vzhle-

dem k nenastavení bezpečnostně a technicko-ekonomických parametrů pro jednotlivé uchazeče, tak aby byl chráněn především zadavatel, bude mít přetlak o jednotlivé zakázky v konečném dopadu katastrofální rozsah pro více zúčastněných stran. Za prvé pro zadavatele, kde bude kvalita díla tristní (pokud vůbec) a za druhé pro společnosti, které se do této spirály zapojí, neboť z ní nebude možnost vystoupit (zadluženost).

Závěrem tohoto rozhovoru bych se vás rád zeptal ještě

na jednu věc. Co myslíte, že by kromě již pojmenovaných úskalí prospělo Českému stavebnictví tak, aby byl celý tento segment opět na vzestupu?

Zde se domnívám, že dříve nebo později, bude na pořadu dne zoptimalizování stavebních subjektů na území České republiky, k čemuž zákonitě musí dojít. Bohužel jsem však přesvědčen, že než se tak stane, napáchají tyto do budoucna nutně zbankrotované subjekty po sobě spoustu škody. ■

Děkujeme za rozhovor Ondřej Štěpán

* Dojně krávy, jsou jedním ze čtyř kvadrantů matice BCG. Matice BCG je pojem marketingu a managementu, označující portfoliový model strategie, který vyvinula americká společnost „The Boston Consulting Group“. Matice ukazuje spojitosti mezi tempem růstu obchodů a konkurenční pozicí společnosti. Slouží především manažerům společností jako pomoc při řízení a rozhodování se o zdrojích. Úloha dojných krav je zde formulována jako, hlavní finanční opora firmy, přinášející vysoké zisky, aniž by vyžadovaly větší finanční vklady. Dojně krávy zde umožňují podporovat rozvoj nových cílů, případně krýt ztráty z útlumu neniskových výrobků nebo aktivit. Další tři kvadranty jsou, Otazníky, Hvězdy a Bidní psy.